

Jak inwestować w innowacyjne start-up'y ?

Doświadczenia Funduszu Pożyczkowego Wspierania Innowacji oraz
Funduszu Pożyczkowy Innowacji (2014 – 2020)

Funduszu Pożyczkowego Wspierania Innowacji – nowe źródło finansowania na rynku polskim

Fundusz Pożyczkowy Wspierania Innowacji (FPWI) jest nowym źródłem finansowania młodych, innowacyjnych przedsiębiorstw w Polsce. Fundusz, jako przedsięwzięcie pilotażowe, uruchomiony został w czerwcu 2013 r. przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). Jego kapitał, w wysokości 100 mln zł, zapewniony został z budżetu państwa oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, pozyskanych przez Polskę w ramach perspektywy finansowej UE przypadającej na lata 2007-2013.

Geneza FPWI wiąże się z występowaniem w gospodarce pewnej niedoskonałości rynku finansowego, określanej jako tzw. luka finansowania. Zjawisko to przejawia w tym, że przedsiębiorcy, szczególnie podmioty rozpoczynające działalność gospodarczą i podejmujące przedsięwzięcia innowacyjne, często oparte na wynikach działalności badawczo-rozwojowej, nie są w stanie pozyskać środków inwestycyjnych i obrotowych, niezbędnych do realizacji tych przedsięwzięć z rynku finansowego, przede wszystkim z sektora bankowego. Bariery, które decydują o trudnościach w dostępie do zewnętrznych źródeł finansowania wynikają z wielu czynników, ale główne z nich to wysokie ryzyko, a czasami wręcz niepewność, związane z wdrażaniem innowacyjnych projektów gospodarczych, bardzo wczesny, załączkowy etap rozwoju przedsiębiorstwa, ryzyko nieosiągnięcia zamierzonych zysków, a także brak majątku po stronie pomysłodawców, który mógłby zabezpieczać finansowanie ze źródeł zewnętrznych. Analizy i badania rynkowe wykonywane w Polsce (także przez PARP) przed uruchomieniem Funduszu potwierdziły występowanie powyższych barier oraz ich ograniczające oddziaływanie na rozwój gospodarki. Biorąc to pod uwagę zdecydowano o utworzeniu Funduszu, jako pilotażowego, nowego źródła finansowania, zaprojektowanego w sposób umożliwiający redukcję wskazanych barier.

Cel Funduszu sformułowano jako stworzenie i przetestowanie mechanizmu wspierania innowacyjnych przedsięwzięć, znajdujących się we wczesnych fazach rozwoju, umożliwiającego ich skuteczne zainicjowanie, a następnie przejście z etapu załączkowego do fazy dynamicznego wzrostu. Natomiast celem szczegółowym było zapewnienie większej dostępności źródeł kapitału dla przedsięwzięć innowacyjnych, realizowanych z udziałem

kapitału inwestorów prywatnych tj. osób fizycznych zwanych aniołami biznesu, jak i funduszy inwestycyjnych podwyższonego ryzyka typu venture capital. W praktyce Funduszu jego cel szczegółowy miał szczególne znaczenie, bowiem chodziło o to, aby kapitał publiczny wykorzystać także do skutecznego zmobilizowania środków profesjonalnych inwestorów prywatnych, dzięki temu zwiększając ich aktywność inwestycyjną i wielkość nowych źródeł finansowania, z których ostatecznie korzystać mogą pomysłodawcy innowacyjnych przedsięwzięć.

≈ 165 mln zł wartość innowacyjnych przedsięwzięć, każde 1 zł środków publicznych przyciągnęło 0,72 gr kapitału prywatnego

Na przestrzeni około roku (od czerwca 2013 do połowy 2014 r.) z Funduszu oferowane były pożyczki o wartości od 200 tys. do 2 mln zł, udostępniane na okres do 6 lub 8 lat z wydłużoną karencją w spłacie kapitału pożyczki i jej oprocentowania, przeznaczone na realizację innowacyjnych przedsięwzięć przez nowopowstałe lub krótko działające (do jednego roku od uruchomienia sprzedaży) przedsiębiorstwa, zorganizowane w formie spółek kapitałowych (z ograniczoną odpowiedzialnością lub akcyjnych). Warunkiem pozyskania pożyczki było dokonanie w taką spółkę inwestycji kapitałowej przez anioła biznesu lub fundusz venture capital. Przy czym, wielkość inwestycji wyznaczała wartość możliwej do uzyskania pożyczki, zgodnie z parytetem: 1 zł zaangażowany przez inwestora prywatnego umożliwiał pozyskanie przez spółkę 2 zł kapitału pożyczkowego z Funduszu.

Ponadto, niezwykle ważną i niekonwencjonalną cechą pożyczek Funduszu było to, że udzielane były bez konieczności zabezpieczenia majątkowego zobowiązań należnych z tytułu pożyczki. Wystarczającym zabezpieczeniem był wystawiany przez spółkę weksel oraz towarzyszące mu dobrowolne poddanie się egzekucji, zabezpieczające prawidłowe wydatkowanie środków pożyczki. Rozwiązanie to ograniczyło jeden z głównych czynników kształtujących lukę finansową, a mianowicie brak majątku po stronie inicjatorów innowacyjnych przedsięwzięć, umożliwiającego zabezpieczenie pozyskiwanego finansowania. Szczególną cechą pożyczek stanowią również stosowane karencje w ich spłacie, obejmujące nie tylko kapitał, ale także odsetki. Dzięki tym rozwiązaniom pożyczkobiorca nie jest obciążony koniecznością wydatkowania środków, w najtrudniejszym dla niego okresie, kiedy doprowadza on do finalnego dopracowania i pierwszego wprowadzenia na rynek innowacyjnego wyrobu lub usługi.

Wyniki ewaluacji ex-post¹ FPWI

Oferta FPWI spotkała się z bardzo pozytywnym odbiorem przez rynek - zarówno pomysłodawców innowacyjnych przedsięwzięć - spółek / pożyczkobiorców, jak i inwestorów prywatnych inwestujących w te spółki, w związku z możliwością zaciągnięcia pożyczki. Już w drugiej połowie 2014 r. praktycznie cały kapitał Funduszu został zaangażowany. Spośród

131 wniosków o pożyczki skierowanych do Funduszu jego Komitet Inwestycyjny wybrał 58 przedsięwzięć - spółek, jako beneficjentów pożyczek. Wartość przyznanych pożyczek osiągnęła poziom prawie 96,5 mln zł. Udało się zbudować portfel innowacyjnych przedsięwzięć, które uzyskały możliwość skapitalizowania i dzięki temu mogą obecnie realizować zaplanowane przedsięwzięcia. W spółkach - beneficjentach pożyczek - pojawił się także dodatkowy kapitał prywatny w wysokości - jak się szacuje - ok. 70 mln zł, a więc znacznie powyżej parytetu wymaganego w związku z zaciąganiem pożyczek. Skutecznie wywołany został efekt dźwigni, polegający na zmobilizowaniu dodatkowego kapitału prywatnego. W sumie całkowita wartość realizowanych z udziałem pożyczek Funduszu przedsięwzięć osiąga poziom ok. 165 mln zł. Dzięki pożyczkom Funduszu wśród udziałowców spółek pojawiło się liczna grupa inwestorów prywatnych - ok. 40 aniołów biznesu i 9 funduszy venture capital. Duże znaczenie ma również fakt, że inwestorzy ci są dostarczycielami tzw. mądrych pieniędzy (smart money), bowiem ich inwestycjom towarzyszy zwykle dostarczana przez nich spółkom wiedza technologiczna, rynkowa, a także doświadczenia i kontakty biznesowe, a więc rzadkie i trudne do pozyskania aktywa, a jednocześnie szczególnie ważne przy wdrażaniu przedsięwzięć innowacyjnych.

Przedmiot działania beneficjentów FPWI

¹ Ewaluacja ex-post dokonana w 07-10.2015 rok przez zespół niezależnych ewaluatorów Pag Uniconsult. Więcej na stronie <http://badania.parp.gov.pl/ewaluacja-po-ig/ewaluacja-programu-operacyjnego-innowacyjna-gospodarka>

Trzeba również podkreślić, odwołując się do biznesplanów przedsięwzięć, że pozyskiwany przez spółki kapitał (pożyczkowy i inwestorów) wykorzystywany jest głównie na finansowanie nakładów inwestycyjnych. Ponad 50% wartości podejmowanych przedsięwzięć obejmuje ten rodzaj nakładów. Ten kierunek wykorzystania pożyczek oraz wkładów inwestorów jest obecny w znakomitej większości projektów. W ten sposób tworzona jest silna baza rozwojowa finansowanych podmiotów. Inne kluczowe rodzaje wydatków to nakłady związane z finansowaniem aktywności marketingowych oraz tworzenia sieci sprzedaży, co jest naturalne, bowiem najważniejszym celem każdego, nowego przedsięwzięcia biznesowego jest zawsze skuteczna sprzedaż. Jest to jednocześnie największe wyzwanie, z którym mierzyć się muszą wszelkie innowacyjne przedsięwzięcia.

Dodatkowo uzyskanym efektem dzięki pożyczkom Funduszu było zwiększenie wydatków na działalność badawczo-rozwojową, która wystąpiła w ponad 2/3 spółek. Planowana wielkość tych nakładów osiąga 13% wartości wszystkich finansowanych przedsięwzięć (blisko 22 mln zł). Jest to bardzo dobry prognostyk, jeśli chodzi o poziom innowacyjności realizowanych przedsięwzięć, a tym samym ich potencjał rozwojowy. Ponadto warto podkreślić, że w dużej części projektów przewiduje się również kierowanie nowych, innowacyjnych produktów i usług na eksport.

Dotychczasowa działalność Funduszu zapewniła realizację stawianych przed nim celów. Instrument sprawdził się i potwierdził swoją przydatność, jako narzędzie redukcji luki w dostępie do kapitału oraz skutecznej mobilizacji kapitału prywatnego. Pilotaż wskazuje

Kierunki wykorzystania kapitału w ramach przedsięwzięć finansowanych z udziałem pożyczek FWPI

zatem, że zasadne jest kontynuowanie tego rodzaju programu, co jest zamierzone w przyszłości, również przy wykorzystaniu wsparcia unijnego. W niedługim czasie planowane jest uruchomienie nowego Funduszu Wspierania Innowacji, działającego na generalnie podobnych zasadach.

Oczywiście zbudowany dotąd portfel pożyczkowy jest jeszcze stosunkowo młody - najstarsze pożyczki udzielane były w końcu 2013 r., a większość z nich dopiero w roku 2014. Zatem wszystkie te przedsięwzięcia znajdują się na wczesnym etapie rozwojowym. Jednak,

prawdopodobnie wiele z nich nie zostałyby podjętych, gdyby nie oferta Funduszu. Trzeba również pamiętać, że finansowane przedsięwzięcia to projekty obarczone wysokim, ponadprzeciętnym poziomem ryzyka. Należy wobec tego przewidywać, iż nie wszystkie z nich uda się zrealizować zgodnie z planami. Jednak taka jest właśnie natura wszelkich przedsięwzięć innowacyjnych, bowiem w ich ramach tworzone są nowe produkty i usługi, co do których nigdy nie ma pewności, czy uda się je skutecznie skomercjalizować na wysoce konkurencyjnym rynku. Tu jednak pojawia się uzasadnienie dla interwencji publicznej, takiej jaką udało się zaoferować w ramach Funduszu, dzięki której - przy udziale kapitału prywatnego - wdraża się zupełnie nowe pomysły, mające znaczny potencjał rozwojowy. Obligatoryjny udział inwestorów prywatnych w finansowanych przedsięwzięciach pozwala również oczekiwać, że realizowane projekty będą dobrze zarządzane i nadzorowane.

Korzystne oddziaływanie funduszu na sferę gospodarczą najlepiej przedstawiają przypadki konkretnych, innowacyjnych przedsięwzięć. Jak przykładowe wybraliśmy dwa z nich:

Tech sim Sp. z o.o.

Start-up powstał w roku 2012, a dwa lata później został dofinansowany przez fundusz VC Skyline Venture oraz otrzymał pożyczkę z PARP w ramach Funduszu Pożyczkowego Wsparcia Innowacji. Spółka specjalizuje się w tworzeniu szerokiej gammy zaawansowanych technologicznie symulatorów lotów do samolotów typu *general aviation* (lotnictwo ogólne – komercyjne i prywatne). Wysoka jakość wykonania, innowacyjne rozwiązania oraz dobre dopasowanie produktu do potrzeb końcowego odbiorcy przełożyły się na pierwsze komercyjne sukcesy spółki. Firma z powodzeniem konkuruje na rynkach światowych z dotychczasowymi potentatami w tej branży: Redbird Sim i Elite Sim (Stany Zjednoczone), CKAS (Australia), Alsim (Francja). Warto dodać, że spółka również skutecznie radzi sobie na rynku polskim, na którym dostarcza swoje produkty m.in. Wyższej Szkole Oficerskiej Sił Powietrznych, Wojskowej Akademii Technicznej oraz komercyjnym liniom lotniczym. Więcej informacji: <http://www.tech-sim.com/>

Flowbox Sp. z o.o.

Dzięki pożyczce z Funduszu Pożyczkowego Wsparcia Innowacji spółka opracowała platformę cyfrową dedykowaną twórcom produkcji filmowych różnego typu – od postprodukcji telewizyjnych, poprzez filmy reklamowe, do dużych produkcji hollywoodzkich. Platforma umożliwia tworzenie efektów specjalnych. Innowacyjny system na którym bazuje, nadaje produktowi niespotykane wcześniej walory funkcjonalne oraz jest systemem otwartym, co oznacza, że w zależności od potrzeb końcowego użytkownika można niemal w nieskończoność rozwijać i modyfikować jej funkcjonalność. Więcej informacji: <http://flowbox.io/>

Fundusz Pożyczkowy Innowacji (perspektywa finansowa 2014 -2020)

Fundusz Pożyczkowy Wspierania Innowacji był pilotażem instrumentu dedykowanego start-upom. Fundusz Pożyczkowy Innowacji to **aż pięciokrotne zwiększenie skali finansowania** dynamicznie rozwijających się innowacyjnych przedsiębiorstw będących w fazie start-up.

- ❖ Fundusz Pożyczkowy Innowacji będzie adresowany dla mikro i małych przedsiębiorców posiadających umowę inwestycyjną z inwestorem kapitałowym.
- ❖ Przedsiębiorcy będą mogli skorzystać z bardzo atrakcyjnego, **stałego oprocentowania pożyczki** oraz **z karencji** w zakresie spłaty kapitału i w zakresie spłaty odsetek (6 i 8 lat z dostępnością maksymalnie 24 miesięcznego okresu karencji w spłacie kapitału i odsetek).
- ❖ Przewidywana maksymalna wysokość pożyczki to **2 mln złotych.**
- ❖ Budżet Funduszu Innowacji będzie wynosił **129 mln Euro.**

Więcej informacji na stronie www.parp.gov.pl